

*А. І. Степаненко,
к. е. н., доцент, начальник, Головне управління Національного
банку України по м. Києву та Київській області*

ДОВІРА ДО БАНКІВ І ЗАСОБИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

*Довіра клієнтів до банку і національної банківської системи має
надзвичайне значення для їх розвитку, оскільки формується на ос-
нові об'єктивного аналізу стану справ і суб'єктивного стереотипу.*

*Trust clients to bank and the national banking system is critical to their
development, because is based on objective analysis and subjective state
of stereotype.*

*Ключові слова: національна банківська система, довіра клієнтів,
банківські операції, банк, банківська таємниця, конкурентні переваги.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Активна поведінка національної банківської системи в інтеграційному процесі не обмежується її впливом на зовнішнє середовище через сферу основної діяльності банку — виконання банківських операцій і надання послуг клієнтам банків, а також шляхом створення сприятливих законодавчих і матеріальних умов для цієї діяльності. Не менш важливою складовою активного впливу банків на клієнтів є підтримка довіри до банку.

Довіра клієнтів до банку і національної банківської системи має надзвичайне значення для їх розвитку, оскільки формується на основі об'єктивного аналізу стану справ і суб'єктивного стереотипу. Обидві виділені складові взаємно впливають одна на одну, і стереотип, який складається у клієнтів, з часом набуває більшої питомої ваги і починає серйозно впливати на стан банку, або системи, у тому числі й тому, що об'єктивна інформація про стан банків не є загальнодоступною. Це припущення можна підтвердити реальними прикладами.

Мета статті: визначення впливу довіри до банків та засобів її забезпечення в контексті розвитку національної банківської системи.

Накопичений швейцарськими банками авторитет, складена загальна думка про них як про символ надійності, а про Швейцарію — як про один із світових банківських центрів, сприяє підтримці фінансової стійкості системи і, відповідно, — подальшому росту авторитету швейцарських банків. Розвинута, надійна і стабільна національна банківська система притягує до себе іноземні фінансово-кредитні інститути і, головне, клієнтів, кошти яких замість того, щоб поступити у користування національних банків, сприяють подальшому зміцненню позицій зарубіжних лідерів.

Іншим прикладом, який ілюструє хворобливість для національної банківської системи втрати традицій і довіри, є різкий відтік вкладів населення із болгарських банків напередодні і після перегляду банківського законодавства. У 1995 році лише чутки про намір влади обговорити законопроект про банкрутство банків викликали хвилю панічних вилучень вкладів практично з усіх банків, оскільки інвестори не знали, які з них будуть закритися. У результаті навіть стабільні банки були вимушені встановити суворі квоти на щоденні виплати грошей за вкладами. Не змогло врятувати ситуацію й прийняття Закону про гарантування державою банківських депозитів: хоча дрібні вкладники банків і змогли повернути заморожені кошти у повному обсязі, більшість з них віддали перевагу поверненню своїх валютних вкладів за невідгнаним фіксованим курсом і не очікували їх повернення у твердо конвертованій валюті у розстрочку. Фінансові втрати значної частини вкладників повністю підірвали довіру до банків і національної банківської системи і призвели до того, що вони віддали перевагу зберіганню валюти готівкою поза банками.

Високий рівень довіри до банку є фактором, який можна однозначно класифікувати як сприяння активному типу поведінки системи, оскільки рівень довіри, який склався, є обмежувачем у реалізації системою її потенційних можливостей. Разом з тим, цей рівень не залежить виключно лише від самої системи, а пов'язаний також з аспектами, що лежать поза сферою впливу системи.

Можна виділити зовнішні умови довіри до інвестиційних інститутів, які визначають базовий фон інвестиційного клімату, який банки можуть змінювати своїми активними діями: за-

гальний економічний стан країни, нестабільність політичної ситуації, ступінь досконалості законодавчої бази, механізми державного регулювання діяльності суб'єктів економіки, накопичений клієнтом досвід роботи з іншими фінансово-кредитними установами.

Однак зовнішні аспекти визначають лише загальний, базовий фон, який банки можуть у більшій, або меншій мірі змінювати своїми активними діями. Саме така діяльність банків щодо трансформації їх сприйняття клієнтами і дає право розглядати фактор довіри серед аспектів, які характеризують активну поведінку системи. Враховуючи це, з позиції розгляду факторів поведінки національної банківської системи можна дати таке визначення довіри партнерів і клієнтів до банку — це відношення до банку з боку взаємодіючих з ним або розглядаючих можливість такої взаємодії суб'єктів економічної діяльності, що формується банком на фоні об'єктивних політичних і економічних процесів, які не залежать від них і здатні активно впливати на поведінку партнерів та клієнтів банку, визначаючи тим самим положення банку на ринку банківських продуктів і послуг.

Одним із шляхів створення і підтримки стану довіри до банку є формування відповідного відношення клієнтів і партнерів через інформаційну діяльність банку і лобіювання рішень зовнішніх керівних органів, які можуть змінити імідж банку в очах контрагентів, що впливають на довіру до банків. До їх числа слід додати:

1. Підтримку економічних показників, які формально задовольняють.
2. Нагромадження у клієнтів позитивного досвіду роботи з банком.
3. Надання клієнту максимально можливих гарантій конфіденційності операцій його і банку.

Попередній досвід партнерів і клієнтів банку не пов'язаний виключно з їх відносинами з конкретним банком. Ними також враховуються створена в країні і національній банківській системі етика бізнесу і проблеми, які у неї виникають у взаємовідносинах з іншими фінансово-кредитними установами, ймовірність виникнення форс-мажорних обставин. Але визначальними у досвіді партнерів банку є успішність попередніх контактів з ним, точність виконання банком прийнятих на себе зобов'язань, готовність банку враховувати специфіку діяльності клієнта і проблем, які у нього виникають. Таким чином, попередній досвід клієнта має двоїсту природу, але у його формуванні переважає діяльність самого банку.

Формальні економічні показники банку мають кількісний вираз й аналізуються клієнтами і партнерами банку для визначення ризиків неповернення банком коштів, а також невиконання, або порушення умов виконання взятих банком на себе зобов'язань. До таких показників відносяться фор-

ми звітності, які публікуються банком, а також показники платоспроможності, ліквідності та інші доступні для аналізу економічні показники.

Разом з тим, специфіка банківської діяльності, яка припускає здійснення операцій з чужими коштами, у тому числі і у великих сумах, накладає на банк відповідальність не лише за їх збереження і своєчасність виконання доручень клієнтів. Не менш важливим для клієнтів може бути дотримання обслуговуючим банком вимог конфіденційності не лише у частині утримання проведених операцій, але й, можливо, самих відносин клієнта і банку.

Серед характеристик банківської таємниці, які є у літературі [1, с. 404], зазначається, що належна охорона банківської таємниці забезпечується не міркуванням прибутковості, а нормою закону, яка покладає на всіх її службовців відповідне зобов'язання. Це не зовсім вірно, оскільки рівень банківської таємниці, якого дотримується банк, здатний суттєво впливати на його відносини з клієнтами і, разом з іншими факторами, визначати рівень конкурентоспроможності банку на банківських ринках. Те ж справедливо і для національної банківської системи в цілому: країни, які стримано ставляться до питання обмеження прав клієнтів на банківську таємницю, отримують переваги перед сусідами.

Так, більш високий гарантований рівень банківської таємниці у таких країнах, як Швейцарія, Люксембург і Австрія, на фоні більш жорсткого державного контролю над банківськими операціями в інших європейських країнах зробив банки зазначених країн привабливими для зарубіжних клієнтів. У національні банківські системи стали надходити додаткові грошові засоби, які раніше проходили через рахунки банків країн, котрі знизили гарантований рівень банківської таємниці. Таким чином, банки, які надають клієнтам більш високий рівень банківської таємниці, отримали додатковий прибуток.

Наявність конкурентних переваг у банків одних країн перед банками інших викликало невдоволення останніх. У результаті країни, які мають більш ліберальне законодавство щодо ставлення банків до клієнтів, стали зазнавати тиску з-за кордону не лише з боку банків, але й влади, занепокоєної відтоком прихованих від оподаткування коштів і, відповідно, зниженням ефекту від посилення державного регулювання банківської діяльності. Такого тиску зазнали Австрія і Швейцарія, котрі, займаючи вигідне географічне положення в центрі Європи, а також маючи розвинуті національні банківські системи і високі гарантії банківської таємниці, були дуже привабливими для збереження засобів і здійснення операцій, які вимагали конфіденційності.

У Швейцарії Закон про банківську таємницю був прийнятий у 1930-х

роках з метою приховання коштів, які належали супротивникам фашистських режимів. У подальшому суворе дотримання банківської таємниці і вигоди банків від такої позиції, а також ліберальне законодавство країни, згідно з яким ухилення від сплати податків не є кримінальним злочином і не вистежувалось банками, залучило до швейцарських банків понад третину існуючих у світі депозитів.

Таке позаконкурентне положення швейцарських банків на фоні більш жорсткої боротьби в інших країнах з відмивання коштів викликало невдоволення США та інших лідерів міжнародного фінансового ринку. У результаті Швейцарія опинилась під пресом звинувачень у використанні коштів жертв Голокосту, приховуванні засобів нацистів, різного роду диктаторів та інших злочинних елементів. У 1996 році найбільші швейцарські банки (Креді Свісс і Свісс Бенк Корпорейшн) були вимушені оскаржувати судовий позов, висунутий проти них тисячами філіппінців, які вимагали компенсації за переслідування під час режиму колишнього президента Філіппін Маркоса. Результатом такого тиску стало те, що законодавці Швейцарії, всупереч думці влади і місцевих банків, були вимушені зробити більш жорсткими норми контролю над джерелами походження коштів.

1 квітня 1998 року у Швейцарії вступив у силу Закон про боротьбу з відмиванням коштів у фінансовому секторі, який доповнив ряд статей Кримінального кодексу. Закон встановив механізм регулювання діяльності фінансових посередників, до числа яких відносяться і банки. Тепер на початку угоди банк з допомогою відповідних документів повинен ідентифікувати особистість клієнту, повторивши процедуру у випадку виникнення будь-яких сумнівів. Він повинен з'ясувати економічні передумови здійснення угоди, якщо вона є незвичною або є підстави підозрювати у придбанні активів злочинним шляхом, або їх контролювання кримінальною організацією. При виникненні сумнівів банк повинен негайно заблокувати активи до отримання вказівок від компетентних органів на строк не більше п'яти робочих днів з дня повідомлення. Він не повинен повідомляти про це ні зацікавлених, ні третіх осіб. Посередник не несе відповідальності за порушення службової, професійної, або комерційної таємниці, або контракту, якщо при певних обставинах проявить належну увагу. Несповіднення ж правоохоронних органів каралось штрафом до 200000 швейцарських франків [2].

Через великий вплив капіталу з країн Східної Європи великі швейцарські банки створили фільтруючу систему для контролю походження коштів. Так, клієнти із республік колишнього СРСР, які бажали відкрити рахунок у банку Швейцаріше Кредитанштальт, зобов'язані зробити це у

Женеві, або у Цюриху, де для них створювалися спеціалізовані ячейки. Аналогічні методи застосовуються банками Швейцаріше Банкфєрайн (пункти відкриття рахунків — Женева, Цюрих, Цуг) [3]. Таким чином, у колишньому вигляді інститут банківської таємниці у Швейцарії більше не існує, і країна наблизилась до норм, встановлених щодо банківської таємниці в інших європейських країнах.

Встановлення більш жорстких законодавчих норм щодо прав клієнтів на збереження банками таємниці виходить від влади розвинутих країн світу (перш за все США). Цей процес протікає на фоні зовнішньої моралізації норм економічного права і суспільної думки. Його ціль — протидіяти розвитку злочинного бізнесу, пов'язаного з шахрайськими, спекулятивними угодами, торгівлею зброєю, наркобізнесом, і легалізації незаконно отриманих і прихованих від оподаткування засобів. Під впливом економічно розвинутих країн процес законодавчого оформлення боротьби з відмиванням коштів розповсюджується і на багато інших країн.

Окрім уже розглянутих країн, процес "наступу" держави на банківську таємницю спостерігався у таких державах:

— Нова Зеландія, в якій з 1 серпня 1996 року вступив у силу закон проти відмивання коштів, який вимагав від фінансових установ країни перевіряти особу клієнтів, повідомляти поліцію про підозрілі угоди і вести докладний облік самих клієнтів і операцій. Підлягав ідентифікації особистості будь-який клієнт, який здійснював операцію на суму понад 10 тис. доларів США. Прикладом операцій, які вимагають додаткової перевірки, є великі депозити готівкою; бажання клієнта здійснити одноразову операцію без зазначення необхідної інформації про свою особу; купівля цінних паперів, або інструментів при невідповідності угоди фактичному фінансовому стану клієнта. Порушення положень Закону карається штрафами у розмірі до 20 тис. доларів для фізичних осіб і до 100 тис. доларів для корпорацій або тюремним ув'язненням строком до двох років [4].

— Аргентина, де з 1 липня 1997 року вступила в силу постанова Національної комісії з цінних паперів, спрямована на запобігання відмиванню коштів. У ній фінансовим організаціям запропоновано відкривати і вести рахунки лише тих клієнтів, котрих вони знають, повідомляти у Комісію про будь-яку діяльність, яка є незвичною, або такою, що приховує незаконні помисли, про великі угоди, а також про сукупні суми понад 50 тис. доларів США у календарний місяць, або 200 тис. доларів США на рік, котрі розміщені на рахунках однієї, або кількох осіб [5].

— Бразилія, у якій під тиском США, занепокоєних широким проникненням засобів від наркобізнесу у

місцеву фінансову систему, на початку 1998 року було прийнято закон про відмивання коштів, згідно з яким вважалось кримінальним злочином і каралось тюремним ув'язненням від 4 до 10 років. Відповідно до Закону до спеціально створеної Ради щодо контролю над фінансовою діяльністю стикається інформація про великі операції компаній і приватних осіб, сумнівні випадки передаються поліції для розслідування. Банки й емітенти кредитних карток зобов'язали надавати центральному банку і податковій службі інформацію про усі фінансові операції обсягом понад 14 тис. доларів США. Крім того, влада має намір провести ще один закон, який розширює коло осіб, уповноважених перевіряти банківські рахунки компаній і приватних осіб у процесі розслідування за підозрою у протизаконних діях. Таке право повинні отримувати представники парламенту, провінційних і муніципальних асамблей, федеральної прокуратури і державної аудиторської служби.

— Іспанія. У цій країні поняття банківської таємниці і необхідність її захисту зазначається у Конституції країни, нормах цивільного, кримінального і торгового права, а також у статуті Банку Іспанії. Тому банківська таємниця є захищеною як від доступу приватних осіб, так і в комерційних операціях. Однак відносно до податкових органів вона практично відсутня. Згідно з іспанським законодавством, місцеві банки, а також філії іноземних банків зобов'язані надавати відомості податковим органам. На практиці, при відкритті рахунку, повідомляється ідентифікаційний номер платника податків — власника рахунку, інформацію про стан якого податкова інспекція може запросити у будь-який момент. Від інтересу податкових органів захищені лише рахунки нерезидентів, ведення і розкриття яких регулюється спеціальними угодами [6].

— Великобританія, у якій банки зобов'язані повідомляти спеціальну національну службу зі збору відомостей кримінального характеру про здійснення підозрілих операцій [7].

— Польща, де банки, відповідно до Закону про боротьбу з відмиванням грошей, повідомляють Центральний банк про факти легалізації злочинно отриманих доходів [8].

— Кіпр, де в 1996 році парламент країни прийняв Закон про відмивання грошей. Відповідно до Закону, легалізація коштів, отриманих злочинним шляхом, розглядається як кримінальний злочин; суди отримали право розслідування щодо походження підозрілих грошей, а також уповноважені вимагати розкриття інформації та проводити суцільні перевірки походження грошей за поданням генеральної прокуратури. На виконання закону на Кіпрі створені спеціальна правоохоронна структура з боротьби з відмиванням грошей; кредитним установам наказано увести в систему іден-

тифікацію клієнтів та інші заходи, спрямовані на запобігання операцій з "брудними" грошима; передбачено визнання кіпрськими судами рішення судів країн — членів конвенції зі справ з відмивання грошей [9].

— Італія. У 1997 році в країні було прийнято закон про боротьбу з відмиванням грошей, який передбачає довірчу співпрацю між фінансовими установами, відстеження укладених угод, інформація за якими може знадобитися при розслідуваннях, та повідомлення про будь-які підозрілі операції [10]. Інформація про підозрілі операції збирається Італійським бюро по валютних операціях (ІБВО). Ознаками підозрілих банківських операцій є: невідповідність між обсягами угоди та фінансовим становищем клієнта, або погодження клієнтом на невідповідні для нього строки та відсотки. Після отримання повідомлення про підозрілу угоду ІБВО надсилає інформацію в бюро з боротьби з мафією і спеціальний відділ податкової поліції, що займається валютними операціями, а вже ті продовжують розслідування [11]. Банком Італії практикується надання матеріалів перевірок комерційних банків у слідчі органи.

— Угорщина, яка провадить політику, що орієнтована на країни західної Європи, також дотримуються принципів та конвенцій ООН, ЄС, Базельського комітету щодо посилення боротьби з відмиванням грошей. Так, в Угорщині передбачена ідентифікація особи клієнта при здійсненні операцій на суму, що перевищує 2 млн форинтів, або навіть операцій на меншу суму, у кожному випадку при відкритті нового рахунку. Часові рамки для зберігання документації визначені строком 10 років. За їх порушення передбачені спеціальні санкції аж до відкликання банківських ліцензій і штрафів. Крім того, банки на законодавчому рівні зобов'язані повідомляти про підозрілі операції підрозділу з боротьби з відмиванням коштів.

— Румунія, Чехія, Словенія серед більшості інших країн Східної Європи приєдналися до процесу протидії відмивання грошей. У країнах була передбачена обов'язкова ідентифікація особи клієнта при здійсненні операцій на суму, що перевищує відповідно 15 тис.єкю. в Румунії і 500 тисяч крон в Чехії. Законодавство Румунії зобов'язує фінансово-кредитні установи повідомляти спеціальне Управління з обробки фінансової інформації про всі підозрілі угоди. Аналогічний порядок існує у Чехії і Словенії. Більш того, законом не передбачено відповідальність за порушення конфіденційності, що стимулює розкриття інформації владі. Додатковим стимулом у Словенії слугує таке: особи, що надають допомогу слідству, можуть отримати 20% вартості конфіскованого майна [12].

— Німеччина. Правові рамки розкриття банками інформації обмежені законом про виявлення доходів від

тяжких кримінальних злочинів, що вступив у силу 29 листопада 1993 року [13]. Відповідно до закону, банк зобов'язаний самостійно проводити розслідування підозрілих випадків та повідомляти про них владу. Здійснивши таке повідомлення, банк отримує право не виконувати відповідну фінансову операцію. При цьому банк самостійно визначає: чи є випадок підозрілим, чи ні [14]. Банки добросовісно виконують вимоги щодо повідомлення про всі підозрілі операції клієнтів. Тільки правоохоронними органами землі Гессен за 1994—1996 роки було отримано від банків 1300 таких повідомлень, проте лише в 4 випадках підозри вдалося довести [15]. Крім того, банки зобов'язані повідомляти правоохоронні органи про всі грошові операції на суму більше ніж 30 тисяч марок [16].

Аналіз підходів до дотримання банківської таємниці в різних країнах світу дозволяє зробити висновок, що в 1990-х роках спостерігалось суттєве скорочення прав клієнтів та гарантії конфіденційності відносно з обслуговуючою їх банківською установою. Послаблення інституту банківської таємниці за всіма без винятку випадками мало на меті полегшення доступу до інформації зі сторони правоохоронних та фіскальних органів. Для банків найбільш болючим є зобов'язання слідкувати за своїми клієнтами та ініціювати розкриття інформації про них, що не відповідає власним інтересам банків у частині підтримання атмосфери довірчих відносин з клієнтами. Крім того, банки повинні враховувати можливість недобросовісної конкуренції зі сторони інших фінансово-кредитних установ, що не виконують у повному обсязі вимоги законодавства.

Банківська таємниця, як і комерційна, є важливою компонентою забезпечення діяльності підприємств. Їх намагання зберегти таємницю далеко не завжди пов'язані із бажаннями приймати ті чи інші протиправні дії, а пояснюються бажаннями забезпечити власну безпеку, захистити свої виробничі та фінансові секрети, інформацію про взаємовідносини зі своїми контрагентами і тим самим зберегти досягнуті конкурентні переваги.

Гарантії тимчасового збереження досягнутих раніше конкурентних переваг стимулює підприємства іти на ризик і додаткові витрати, пов'язані із удосконаленням виробничих і фінансових технологій. Проте вони можуть бути розкритими не тільки при отриманні доступу безпосередньо до внутрішніх відомостей підприємств, що є комерційною таємницею, але і до банківської інформації, що розкриває обсяги контактів із контрагентами.

Наведені дані про норми законодавства стосовно банківської таємниці в різних країнах свідчать про спроби державної влади досягти компромісу між намаганнями посилити державний контроль над діяльністю суб'єктів

фінансової і господарської діяльності та необхідності зберегти захист інформації про їх банківські операції від конкурентів і представників кримінальних структур. І така позиція теоретично не повинна викликати зауважень. Проте на практиці розширення доступу до банківської інформації обов'язково веде до появи технічних каналів її можливого витікання, що активно використовуються в економічному шпигунстві та для кримінальних цілей. Це підриває довіру клієнтів до банків і примушує навіть законослухняних менеджерів підприємств шукати суми, за допомогою яких можна уникнути зовнішнього тотального контролю.

Діюче законодавство різних країн, не дивлячись на більш жорсткий державний контроль, залишає можливість для побудови схем, що дозволяють його обійти. Так, наприклад, у Швейцарському законі про боротьбу з відмиванням грошей вимоги щодо ініціативного розкриття інформації правоохоронним органам не розповсюджуються на адвокатів і нотаріусів, які зобов'язані дотримуватись професійної таємниці. У Словенії юристи також звільнені від зобов'язань повідомляти про підозрілі угоди. Крім того, існують і активно діють офшорні банківські установи, що не підпадають під нагляд правоохоронних та фіскальних органів країни, та провадять політику обмеження інституту банківської таємниці.

Хоча і місцеві банки, що бережуть свої відносини з клієнтами, у багатьох випадках займають активну позицію, неохоче ідуть на виконання вимог цього законодавства і допомагають клієнтам знаходити та використовувати схеми легального та незаконного ухилення від зовнішнього контролю. Так, наприклад, за даними Бундесбанку, кошти фізичних та юридичних осіб на рахунках тільки закордонних філій і дочірніх німецьких банків за період з 1987-го по 1994 рік зросли відповідно в 6 і 4,5 рази. Особливо високі темпи "втікання" коштів за кордон встановились від 1993 року, коли Міністерство фінансів встановило 30-відсотковий податок на процентні виплати. Клієнти банків, що намагалися ухилитися від такого високого податку, стали переводити кошти у сусідні Швейцарію та Люксембург [17; 18].

На думку фахівців, 70% банківських клієнтів, що переводять кошти у Люксембург, не сплачували з них податки. У зв'язку із цим під пильною увагою слідчих органів опинились Коммерцбанк, Вестландесбанк, банкірський дім Тринкхаус і Буркхардт, банк Лемпе, Нордландесбанк, Ландесбанк Берлін, а також низка кооперативних банків. Велося слідство проти співробітників Дрезднер Банку засуджені у 1996 році за допомогу клієнтам в укриванні доходів від оподаткування [19].

Аналіз законодавчих підходів до питань банківської таємниці в багатьох країнах дозволяє зробити такі висновки:

— загальною світовою тенденцією в 1990-х роках, що зберігається і нині, стало законодавче послаблення інституту банківської таємниці та ставлення банкам в обов'язок ініціювання розкриття інформації про клієнтів, що свідчить про локальне підвищення реактивності у поведінці національних банківських систем;

— країни, у яких стримано відносяться до питання обмеження прав клієнтів на банківську таємницю, отримують переваги перед іншими країнами;

— наявність конкурентних переваг банків у країнах, в яких дотримуються більш ліберальних норм державного контролю над здійснюваними банками операціями, пояснює міжнародний тиск на ці країни;

— побічним ефектом полегшення правоохоронним і фіскальним органам доступу до інформації про клієнтів і їх операції є виникнення додаткових каналів несанкціонованого відпливу інформації. Це вимушені враховувати і законослухняні менеджери підприємств, які знаходять механізми ухиляння від розкриття інформації.

До базових принципів діяльності інвестиційних інститутів щодо забезпечення безпеки шляхом впливу на рівень довіри до них в інтеграційному процесі, які послідовно витікають один із одного слід віднести:

— вплив довіри до банку на його конкурентоспроможність;

— фінансову зацікавленість банку у довірі до нього партнерів і клієнтів;

— обгрунтованість вимог клієнтів до збереження банківської таємниці;

— можливість активної позиції банку щодо питань дотримання банківської таємниці у рамках діючого законодавства;

— дотримання банками банківської таємниці з вимог законодавства та прибутковості;

— обгрунтованість витрат банку на підвищення довіри до нього;

— обгрунтованість витрат банку у сфері забезпечення високого рівня банківської таємниці.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна зробити висновки, що і банки, і їх клієнти однаково зацікавлені у збереженні банківської таємниці й активно намагаються лобювати свою позицію в органах державної влади. Але вони переслідують різні цілі: клієнти зацікавлені у гарантії конфіденційності своєї фінансової діяльності, а банки — у підтримці власної конкурентоспроможності з метою одержання максимального прибутку від своєї діяльності. Однак інтереси державного контролю є у цьому випадку такими, що мають перевагу і приводять до погіршення гарантій дотримання банкі-

вської таємниці, що знижує рівень довіри до фінансово-кредитних установ. Це свідчить про протиріччя між фактором активної поведінки національної банківської системи (підвищення довіри з боку клієнтів) і фактором її реактивної поведінки (державне регулювання банківської діяльності).

Література:

1. Банковская система России: Настольная книга банкира. М.: ТОО Инжинирингово-консалтинговая компания "ДеКА", 1995. Кн. 3. — 576 с.
2. Новый закон о борьбе с отмыванием денег в Швейцарии//Интернэшнл Файнэншл Ло Ревью. 1997. — № 12. — С. 51.
3. Как фильтруются поступающие из России деньги в Швейцарии//Эко. 1997. 6 февр.
4. Дисдейл Э. Закон против отмывания денег в Новой Зеландии//Файнэншл Регьюлейшн Рипорт. 1996. — № 12. — С. 19—20.
5. Николсон И. Меры по борьбе с отмыванием денег в Аргентине//Интернэшнл Файнэншл Ло Ревью. 1997. — № 7.
6. Лебер Б. Банковская тайна в Испании//Ди Банк. — 1997. — № 6. — С. 377.
7. Необходимость новых мер борьбы с отмыванием денег в Англии//Файнэншл Таймс. 1995. 23 мая.
8. Криминализация банковской системы Польши//Уолл-стрит Джорнэл. 1995. 22 авг.
9. Закон об отмывании денег на Кипре//Файнэншл Таймс. 1996. № 6. С. 58.
10. Фацио Д.А. Как мы боремся с отмыванием денег//Обзор Банка международных расчетов. — 1997. — № 39. — С. 1—9.
11. О мерах по борьбе с отмыванием денег в Италии//Интернэшнл Файнэншл Ло Ревью. — 1997. — № 11. — С. 58.
12. Уильямс Т. Законодательные барьеры отмывания денег в восточноевропейских странах //Файнэншл Таймс Фрод Рипорт. — 1997. — № 9. — С. 8—9.
13. Мельцер В. Реформа законодательства о борьбе с отмыванием денег в ФРГ//Ди Банк. — 1996. — № 8. — С. 494—499.
14. Вербер М. Банковская тайна в Германии//Ди Банк. — 1996. — № 2. — С. 84—90.
15. Раскрыт крупнейший случай отмывания денег в Германии//Хандельсблатт. — 1996. — 20 нояб.
16. Германия ужесточает борьбу с отмыванием денег//Хандельсблатт. — 1997. — 9 окт.
17. Банки Германии способствуют уклонению от уплаты налогов//Экономист. — 1995. — 9—15 сент.
18. Заграничные вложения немцев растут//Хандельсблатт. — 1995. — 16 мая.
19. Люк С. Австралийские банки против страхования депозитов//Уолл-стрит Джорнэл. — 1997. — 21 янв.